

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Литвинова О.М. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Глуценка Віктора Миколайовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини другої статті 392 Кримінального процесуального кодексу України

Конституційний Суд України 13 червня 2019 року ухвалив Рішення № 4-р/2019 (далі – Рішення), у якому визнав таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), положення частини другої статті 392 Кримінального процесуального кодексу України (далі – Кодекс) „щодо унеможливлення окремого апеляційного оскарження ухвали суду про продовження строку тримання під вартою, постановленої під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судового рішення по суті“ (пункт 1 резолютивної частини Рішення).

При ухваленні Рішення, Конституційний Суд України виходив з такого:

– „окремі конституційні цінності, зокрема недоторканність людини як гарантія від посягань з боку інших осіб на права і свободи, насамперед основоположне право на свободу, потребують посилених гарантій їх захисту“ (третє речення абзацу шостого підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення);

– „право на свободу та особисту недоторканність може бути обмежене, однак таке обмеження має здійснюватися з дотриманням конституційних гарантій захисту прав і свобод людини і громадянина, принципів справедливості, рівності та домірності (пропорційності), із забезпеченням справедливого балансу інтересів особи та суспільства, на підставі та в порядку, визначених законами України, з урахуванням актів міжнародного права, позицій Європейського суду з прав людини, за вмотивованим рішенням суду, прийнятим в порядку справедливої судової процедури“ (абзац сьомий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення);

– „законодавчо визначений механізм реалізації права на судовий захист, що включає в себе, зокрема, право на апеляційний перегляд справи, є однією з конституційних гарантій реалізації інших прав і свобод, їх утвердження й захисту за допомогою правосуддя, в тому числі права на свободу“ (перше речення абзацу сімнадцятого підпункту 2.3 пункту 2 мотивувальної частини Рішення).

Базуючись на наведеному та враховуючи такі акти „м'якого права“, як Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи від 27 вересня 2006 року № Rec(2006)13 та Резюме *amicus curiae* Європейської Комісії „За демократію через право“ (Венеційської Комісії) від 18 березня 2019 року № 939/2018 (CDL-AD(2019)001), у яких зазначено про доцільність впровадження у національне законодавство апеляційного оскарження рішення суду першої інстанції про тримання особи під вартою, Конституційний Суд України у Рішенні дійшов таких висновків:

– „в оспорюваних положеннях Кодексу фактично встановлено, що право на апеляційне оскарження ухвали про продовження строку тримання під вартою у суді першої інстанції може бути реалізовано лише з відстрочкою на невизначений термін до оскарження рішення у справі“ (друге речення абзацу тринадцятого підпункту 2.4 пункту 2 мотивувальної частини);

– „неможливість своєчасного апеляційного перегляду рішення суду першої інстанції про продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою унеможливорює ефективну та оперативну (дієву) перевірку правомірності обмеження конституційного права особи на свободу на стадії судового розгляду. Неможливість оскарження особою чи її захисником в апеляційному порядку ухвали суду про продовження строку тримання під вартою створює умови, за яких помилкове рішення суду першої інстанції, чинне протягом тривалого часу, може призвести до тяжких невідворотних наслідків для зазначеної особи у вигляді безпідставного обмеження її конституційного права на свободу“ (абзац чотирнадцятий підпункту 2.4 пункту 2 мотивувальної частини);

– „можливість апеляційного оскарження та перегляду апеляційним судом рішення про тримання під вартою, ухваленого судом першої інстанції, має на меті, насамперед, уникнення свавільного позбавлення свободи“ (друге речення абзацу шістнадцятого підпункту 2.4 пункту 2 мотивувальної частини);

– „положення статей 3, 21, 29 Конституції України у системному зв'язку з частиною першою її статті 55 зобов'язують орган законодавчої влади при здійсненні регулювання обмеження права особи на свободу та особисту недоторканність у кримінальному судочинстві гарантувати такій особі право на судовий захист, у тому числі можливість оскарження в апеляційному порядку будь-яких форм та способів обмеження її конституційного права на свободу та особисту недоторканність, з обов'язковим збереженням справедливого балансу між інтересами особи та суспільства, дотриманням вимог процесуальної дієвості, ефективності, швидкості процесу тощо“ (абзац сімнадцятий підпункту 2.4 пункту 2 мотивувальної частини);

– „положення частини другої статті 392 Кодексу в частині неможливості окремого апеляційного оскарження ухвали суду першої інстанції про продовження строку тримання під вартою не гарантують особі ефективної реалізації її конституційного права на судовий захист, не відповідають критеріям справедливості та співмірності (пропорційності), не забезпечують справедливого балансу інтересів особи та суспільства, а тому суперечать вимогам статей 1, 3, 8, 21, 29, частини першої статті 55 Основного Закону України“ (абзац вісімнадцятий підпункту 2.4 пункту 2 мотивувальної частини).

Категорично не погоджуючись із визнанням неконституційним оспорюваного положення Кодексу та релевантною аргументацією Рішення, вважаю за необхідне на підставі статті 93 Закону України „Про Конституційний Суд України“ викласти окрему думку щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини другої статті 392 Кодексу „щодо унеможливлення окремого апеляційного оскарження ухвали суду про продовження строку тримання під вартою, постановленої під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судового рішення по суті“.

1. В Україні визнається і діє принцип верховенства права (частина перша статті 8 Конституції України). Однією зі складових конституційного принципу верховенства права є доступ до правосуддя.

Відповідно до частини першої статті 55 Основного Закону України права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

За юридичними позиціями Конституційного Суду України конституційне право людини на судовий захист є гарантією усіх прав і свобод людини і громадянина (абзац дев'ятий пункту 9 мотивувальної частини Рішення від 30 січня 2003 року № 3-рп/2003); кожен під час розгляду будь-якої справи, в тому числі кримінальної, щодо діяння, у вчиненні якого обвинувачується, має право на правосуддя, яке відповідало б вимогам справедливості (абзац перший пункту 5 мотивувальної частини Рішення від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004); суди здійснюють правосуддя з метою забезпечення захисту прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави (абзац другий підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 30 червня 2009 року № 16-рп/2009).

У Конституції України встановлено, що органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19); до повноважень Верховної Ради України належить прийняття законів України (пункт 3 частини першої статті 85); питання судоустрою, судочинства, статусу суддів визначаються виключно законами України (пункт 14 частини першої статті 92).

2. Згідно з частиною другою статті 129 Конституції України однією з основних засад судочинства є забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення (пункт 8).

Конституційний Суд України зауважив, що особі має бути гарантовано право на перегляд її справи судом апеляційної інстанції, а після апеляційного

розгляду справи сторони судового процесу можуть бути наділені правом оскаржити судові рішення першої та апеляційної інстанцій до суду касаційної інстанції у випадках, визначених законом, що сприятиме забезпеченню реалізації принципу верховенства права (абзац другий підпункту 3.6.3 підпункту 3.6 пункту 3 мотивувальної частини Висновку від 20 січня 2016 року № 1-в/2016).

Відповідно до принципу верховенства права держава має запровадити таку процедуру апеляційного перегляду справ, яка забезпечувала б ефективність права на судовий захист на цій стадії судового провадження, зокрема давала б можливість відновлювати порушені права і свободи та максимально запобігати негативним індивідуальним наслідкам можливої судової помилки (абзац дев'ятий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 23 листопада 2018 року № 10-р/2018).

На мою думку, право на апеляційний перегляд справи, передбачене пунктом 8 частини другої статті 129 Конституції України, необхідно розуміти як гарантоване право на перегляд у суді апеляційної інстанції справи, розглянутої судом першої інстанції по суті. Водночас вказаний конституційний припис не позбавляє законодавця права передбачити можливість апеляційного оскарження будь-якого рішення, що ухвалюється судом першої інстанції у процесі розгляду справи, але не вирішує її по суті, або встановити обмеження чи заборону на таке оскарження. Проте встановлені обмеження чи заборона не мають бути свавільними та несправедливими, а повинні переслідувати легітимну мету, бути пропорційними й обґрунтованими, не порушувати саму суть права на судовий захист.

З цього приводу Конституційний Суд України вже зазначав, що обмеження права на апеляційне оскарження рішення суду не може бути свавільним та несправедливим; таке обмеження має встановлюватися виключно Конституцією та законами України, переслідувати легітимну мету, бути обумовленим суспільною необхідністю досягнення цієї мети, пропорційним та

обґрунтованим; у разі обмеження права на оскарження судових рішень законодавець зобов'язаний запровадити таке правове регулювання, яке дасть можливість оптимально досягти легітимної мети з мінімальним втручанням у реалізацію права на судовий захист і не порушувати сутнісний зміст такого права (абзац третій підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 8 квітня 2015 року № 3-рп/2015).

Таким чином, закріплення права на апеляційний перегляд справи як конституційної засади судочинства спрямоване на забезпечення розумних строків розгляду справи судом (пункт 7 частини другої статті 129 Основного Закону України), оскільки апеляційний перегляд будь-якого процесуального судового рішення, яким справа не вирішується по суті, може призвести до затягування судового процесу.

3. За статтею 2 Кодексу завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Кримінальне провадження – це досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність (пункт 10 частини першої статті 3 Кодексу). Судове провадження – це кримінальне провадження у суді першої інстанції, яке включає підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення, провадження з перегляду судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, а також за

нововиявленими або виключними обставинами (пункт 24 частини першої статті 3 Кодексу).

За статтею 131 Кодексу з метою досягнення дієвості кримінального провадження застосовуються заходи забезпечення кримінального провадження, до яких, зокрема, належать запобіжні заходи (частина перша, пункт 9 частини другої).

Тримання під вартою є найбільш суворим запобіжним заходом, пов'язаним із позбавленням особи свободи, який полягає в примусовій ізоляції підозрюваного, обвинуваченого шляхом поміщення його в установу тримання під вартою на певний строк із підпорядкуванням режиму цієї установи (абзац сьомий пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 23 листопада 2017 року № 1-р/2017).

Під час досудового розслідування запобіжні заходи застосовуються слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором, або за клопотанням прокурора, а під час судового провадження – судом за клопотанням прокурора (частина четверта статті 176 Кодексу).

Відповідно до статті 177 Кодексу метою застосування запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а підставою його застосування є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, а також наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений може: переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду; знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні; перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином; вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

Тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим статтею 177 Кодексу (частина перша статті 183 Кодексу).

Згідно зі статтею 194 Кодексу слідчий суддя, суд зобов'язаний постановити ухвалу про відмову в застосуванні запобіжного заходу, якщо під час розгляду клопотання прокурор не доведе наявності обставин, які свідчать про: наявність обґрунтованої підозри у вчиненні підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення; наявність достатніх підстав вважати, що існує хоча б один із ризиків, передбачених статтею 177 Кодексу, і на які вказує слідчий, прокурор; недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні (частини перша, друга).

В ухвалі про застосування запобіжного заходу слідчий суддя, суд зазначає відомості про: кримінальне правопорушення (його суть і правову кваліфікацію із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність), у якому підозрюється, обвинувачується особа; обставини, які свідчать про існування ризиків, передбачених статтею 177 Кодексу; обставини, які свідчать про недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризикам, передбаченим статтею 177 Кодексу; посилання на докази, які обґрунтовують ці обставини; запобіжний захід, який застосовується (частина перша статті 196 Кодексу).

Строк дії ухвали слідчого судді, суду про тримання під вартою або продовження строку тримання під вартою не може перевищувати шістдесяті днів (частина перша статті 197 Кодексу).

За статтею 200 Кодексу прокурор, слідчий за погодженням з прокурором має право звернутися до слідчого судді, суду із клопотанням про зміну запобіжного заходу; у клопотанні про зміну запобіжного заходу обов'язково зазначаються обставини, які: виникли після прийняття попереднього рішення про застосування запобіжного заходу; існували під час прийняття попереднього

рішення про застосування запобіжного заходу, але про які слідчий, прокурор на той час не знав і не міг знати (частини перша, друга).

Відповідно до статті 201 Кодексу підозрюваний, обвинувачений, до якого застосовано запобіжний захід, його захисник, має право подати до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, клопотання про зміну запобіжного заходу; слідчий суддя, суд зобов'язаний розглянути клопотання підозрюваного, обвинуваченого протягом трьох днів з дня його одержання; слідчий суддя, суд має право залишити без розгляду клопотання про зміну запобіжного заходу, подане раніше тридцяти днів з дня постановлення попередньої ухвали про застосування, зміну або відмову у зміні запобіжного заходу, якщо у ньому не зазначені нові обставини, які не розглядалися слідчим суддею, судом (частини перша, четверта, п'ята).

У разі постановлення слідчим суддею, судом ухвали про відмову у продовженні строку тримання під вартою, про скасування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або його зміну на інший запобіжний захід, про звільнення особи з-під варти або у випадку закінчення строку дії ухвали слідчого судді, суду про тримання під вартою підозрюваний, обвинувачений повинен бути негайно звільнений, якщо в уповноваженої службової особи місця ув'язнення, під вартою в якому він перебуває, відсутнє інше судове рішення, що набрало законної сили і прямо передбачає тримання цього підозрюваного, обвинуваченого під вартою (частина п'ята статті 202 Кодексу).

У підготовчому провадженні суд має перевірити обґрунтованість застосування запобіжного заходу щодо обвинуваченого, пов'язаного з обмеженням його права на свободу та особисту недоторканність, та прийняти вмотивоване рішення, незважаючи на те, чи закінчився строк дії ухвали слідчого судді, постановленої на стадії досудового розслідування про обрання такого запобіжного заходу (друге речення абзацу восьмого пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 23 листопада 2017 року № 1-р/2017). Під час підготовчого судового засідання суд за клопотанням учасників судового провадження має право

обрати, змінити чи скасувати заходи забезпечення кримінального провадження, в тому числі запобіжний захід, обраний щодо обвинуваченого; при розгляді таких клопотань суд додержується правил, передбачених розділом II „Заходи забезпечення кримінального провадження“ Кодексу (частина третя статті 315 Кодексу).

Згідно зі статтею 331 Кодексу під час судового розгляду суд за клопотанням сторони обвинувачення або захисту має право своєю ухвалою змінити, скасувати або обрати запобіжний захід щодо обвинуваченого (частина перша); вирішення питання судом щодо запобіжного заходу відбувається в порядку, передбаченому главою 18 „Запобіжні заходи, затримання особи“ Кодексу (частина друга); незалежно від наявності клопотань суд зобов'язаний розглянути питання доцільності продовження тримання обвинуваченого під вартою до спливу двомісячного строку з дня надходження до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру чи з дня застосування судом до обвинуваченого запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою; за наслідками розгляду питання суд своєю вмотивованою ухвалою скасовує, змінює запобіжний захід у вигляді тримання під вартою або продовжує його дію на строк, що не може перевищувати двох місяців; до спливу продовженого строку суд зобов'язаний повторно розглянути питання доцільності продовження тримання обвинуваченого під вартою, якщо судове провадження не було завершено до його спливу (частина третя).

Зі змісту частини другої статті 392 Кодексу вбачається, що ухвали суду першої інстанції про продовження строку тримання під вартою, постановлені під час судового провадження до ухвалення судового рішення по суті, окремому апеляційному оскарженню не підлягають, заперечення проти таких ухвал можуть бути включені до апеляційної скарги на рішення, ухвалене судом першої інстанції по суті.

З аналізу вказаних положень Кодексу випливає, що на стадії судового провадження забезпечується своєчасний та періодичний судовий контроль

щодо законності, доцільності та обґрунтованості застосування такого запобіжного заходу, як тримання під вартою (продовження строку його дії), що виключає можливість свавільного обмеження конституційного права людини на свободу та особисту недоторканність у процесі кримінального провадження. На цій стадії кримінального провадження також існує можливість зміни запобіжного заходу у виді тримання під вартою за клопотаннями сторін захисту й обвинувачення. Однак під час судового провадження ухвала суду першої інстанції про продовження строку тримання під вартою окремому апеляційному оскарженню не підлягає.

При дослідженні оспорюваного положення частини другої статті 392 Кодексу необхідно виходити з того, що ухвала суду першої інстанції про продовження строку тримання під вартою, постановлена на стадії судового провадження до ухвалення судового рішення по суті, не перешкоджає подальшому розгляду справи та не визначена законодавцем як така, що підлягає апеляційному оскарженню окремо від рішення, ухваленого судом першої інстанції по суті. Саме тому перегляд такої ухвали не може вважатися переглядом справи у розумінні пункту 8 частини другої статті 129 Конституції України, яким гарантовано забезпечення права на апеляційний перегляд справи, розглянутої судом першої інстанції по суті. Вказаний конституційний припис надає законодавцю певну свободу розсуду: або передбачити можливість апеляційного оскарження будь-якого рішення, що ухвалюється судом у процесі розгляду справи, але не вирішує її по суті, або встановити обмеження чи заборону на таке оскарження. Проте встановлені обмеження чи заборона не можуть бути свавільними та несправедливими, а повинні переслідувати легітимну мету, бути пропорційними і не порушувати саму суть права на судовий захист.

Положенням частини другої статті 392 Кодексу встановлено обмеження права на апеляційне оскарження ухвали суду першої інстанції про продовження строку тримання під вартою, постановленої на стадії судового провадження до ухвалення судового рішення по суті. Водночас оспорюваним положенням

Кодексу передбачено можливість включення заперечень проти такої ухвали до апеляційної скарги на ухвалене судове рішення по суті.

Легітимна мета зазначеного законодавчого регулювання пояснюється необхідністю виконання завдань кримінального провадження, до яких можна віднести захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорону прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого судового розгляду та вирішення справи у розумні строки. При цьому істотно важливим є захист прав, свобод та законних інтересів не тільки підозрюваного, обвинуваченого (зокрема, їхнього права на свободу), а й суспільства, держави та інших учасників кримінального провадження (особливо потерпілого та цивільного позивача, яким кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, і які можуть поновити свої права не раніше, ніж справу буде вирішено по суті).

Зі змісту Конституції України випливає, що завдання кримінального провадження засновані на принципах правової держави (стаття 1), „людиноцентризму“ (статті 3, 21), верховенства права (стаття 8), а також на приписах щодо незалежності судді при здійсненні правосуддя та розумних строків розгляду справи судом (стаття 129).

До того ж встановлене законодавче обмеження апеляційного оскарження ухвали суду першої інстанції про продовження строку тримання під вартою, постановленої на стадії судового провадження до ухвалення судового рішення по суті, є пропорційним та не порушує саму суть права на судовий захист. Так, на цій стадії кримінального провадження існує дієвий періодичний судовий контроль стосовно доцільності, обґрунтованості та законності тримання обвинуваченого під вартою, а також можливість для сторін кримінального провадження ініціювати питання щодо зміни або скасування цього запобіжного заходу. Натомість відсутність процедури „миттєвого“ апеляційного оскарження ухвал суду, які постановлені під час судового провадження до винесення вироку, дозволяє забезпечити ефективне, повне, неупереджене вирішення

судом справи по суті упродовж розумного строку. Законодавець також додержав необхідного балансу між охороною прав, свобод та законних інтересів усіх учасників кримінального процесу і захистом особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень.

Підсумовуючи викладене, дотримуюся думки, що положення частини другої статті 392 Кодексу „щодо унеможливлення окремого апеляційного оскарження ухвали суду про продовження строку тримання під вартою, постановленої під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судового рішення по суті“ не суперечить вимогам статей 1, 3, 8, 21, 29, 55, 129 Конституції України.

Отже, на мій погляд, положення частини другої статті 392 Кодексу в частині неможливості окремого апеляційного оскарження ухвали суду першої інстанції про продовження строку тримання під вартою є таким, що відповідає Конституції України (є конституційним).

4. Відповідно до частини першої статті 55 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Найважливішою ознакою суду є його незалежність та безсторонність (абзац сьомий пункту 5 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 23 листопада 2017 року № 1-р/2017).

За практикою Європейського суду з прав людини для визначення того, чи можна вважати суд незалежним, слід звернути увагу, серед іншого, на питання, чи існують ознаки незалежності такого органу; щодо питання безсторонності існують два критерії: суб'єктивний та об'єктивний; по-перше, суд має бути безстороннім із суб'єктивної точки зору, тобто жоден з членів суду не має проявляти будь-яку особисту прихильність або упередженість чи зацікавленість; якщо немає доказів протилежного, діє презумпція особистої безсторонності; по-друге, суд має також бути безстороннім з об'єктивної точки зору, тобто забезпечувати достатні гарантії для виключення будь-якого

обґрунтованого сумніву з цього приводу (пункти 125, 126 рішення від 6 жовтня 2011 року у справі „Агрокомплекс проти України“).

Згідно зі статтею 90 Кодексу рішення національного суду, яке набрало законної сили і яким встановлено порушення прав людини і основоположних свобод, гарантованих Конституцією України, має преюдиціальне значення для суду, який вирішує питання про допустимість доказів.

Конституційний Суд України у Рішенні визначив, що „Верховна Рада України має привести нормативне регулювання, встановлене частиною другою статті 392 Кодексу, у відповідність із Конституцією України та цим Рішенням, а також запровадити такий механізм гарантування права на свободу обвинуваченого, стосовно якого винесено ухвалу про тримання під вартою під час розгляду кримінального провадження в суді першої інстанції, який не перешкоджатиме досягненню цілей правосуддя, не порушуватиме права інших учасників кримінального провадження та забезпечуватиме інші засади судочинства, зокрема розумні строки розгляду справи“ (абзац другий пункту 3 мотивувальної частини).

Як зазначив Конституційний Суд України у Рішенні від 20 грудня 2018 року № 13-р/2018, рішення Конституційного Суду України є обов’язковими та остаточними, тому після їх опублікування викладені в них юридичні позиції Конституційного Суду України, перебуваючи у нормативній єдності з витлумаченими в цих рішеннях положеннями Конституції України, стають безпосередніми регуляторами суспільних відносин, зокрема визначають зміст та обсяг конституційних прав і свобод (абзац другий підпункту 2.4 пункту 2 мотивувальної частини).

Таким чином, до приведення законодавчого регулювання, встановленого частиною другою статті 392 Кодексу, у відповідність із Рішенням право на апеляційне оскарження ухвали суду першої інстанції про продовження строку тримання під вартою, постановленої під час судового провадження до ухвалення судового рішення по суті, має бути гарантоване на підставі Рішення.

Водночас з відповідних положень Кодексу випливає, що, переглядаючи ухвалу суду першої інстанції про продовження строку тримання під вартою, апеляційний суд оцінює докази щодо обґрунтованості продовження строку тримання під вартою та за результатами такої оцінки може дійти висновку про відсутність обґрунтованої підозри у вчиненні обвинуваченим кримінального правопорушення і тим самим констатувати наявність порушення його конституційного права на свободу, що матиме преюдиціальне значення для суду першої інстанції, який вирішує питання про допустимість доказів. Без сумніву, наведене істотно впливатиме як на суб'єктивну, так і на об'єктивну безсторонність суду першої інстанції при ухваленні ним остаточного судового рішення по суті.

Отже, визнання неконституційним положення частини другої статті 392 Кодексу в частині неможливості окремого апеляційного оскарження ухвали суду першої інстанції про продовження строку тримання під вартою посягає на незалежність та безсторонність суду першої інстанції, а відтак і на право на судовий захист, гарантоване частиною першою статті 55 Конституції України.

Суддя
Конституційного Суду України

О. ЛИТВИНОВ